

Ústav české literatury a komparatistiky

Pavla Bartošová: Karlovy Vary a Karlovarsko v díle Zdeňka Šmída a Adolfa Branalda.
Bakalářská práce, Ústav české literatury a komparatistiky FFUK 2020

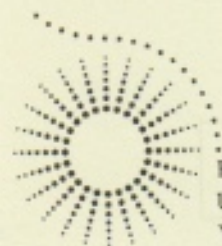
Oponentský posudek

Tématem bakalářské práce Pavly Bartošové je literární reprezentace Karlových Varů. Zvolila srovnávací přístup ke dvěma prozaikům, kteří mají – kromě tematizace dané lokality – málo společného. Nejde o šťastnou volbu a je otázka, zda by zkušenější analytik uspěl při takovém úkolu lépe. Hlavní slabinou práce je totiž absence nosného problému, který by umožnil uplatnit literárněvědné postupy, osvojené během studia. Především k tomu má totiž závěrečná práce sloužit, přičemž na bakalářském stupni nejde zpravidla v první řadě o původnost problémového jádra, nýbrž o koncizní postup opírající se o dosavadní stav poznání, tj. o solidní přehled o pramenech a literatuře předmětu.

V práci P. Bartošové se nedozvíme, jakou otázku si klade, o jakou interpretaci jí jde. Jejimi problémovými vodítky by mohla být např.: 1) charakteristika lokální individuality prostřednictvím popisu jejich literárních variant – tak je téma na začátku práce přiblíženo, ovšem na jejím konci nejsme o nic moudřejší; 2) otázka literární stylizace, žánrové modifikace a významové otevřenosti ve střetávání s tradicí a jejími slovesnými útvary; 3) přesah lokálního námětu k univerzálnímu významu či literárnímu experimentu u jednotlivých autorů, případně k svébytnosti jejich literárního výrazu /v případě A. Branalda a Z. Šmída irelevantní/; 4) Vztah a potenciál imaginárního a reálného místa a jistě i mnohé další možnosti. Srovnávací literárněvědná analýza, případně interpretace osvojení regionální kvality v jejím univerzalizujícím přesahu by pak měly již v předběžném rozvrhu reflektovat příslušné tertium comparationis, resp. jeho odpovídající kulturní aspekt v jejich, zdůrazněme, literární kvalitě (v případě Karlovarska může dobrou inspiraci funkčního přístupu poskytnout např. Urzidilova monografie Goethe v Čechách /1965, čes. 2009/).

Práce je rozčleněna na úvodní převážně žánrovou a stylistickou charakteristiku prací obou autorů, tj. Branaldovy Promenády s jelenem a knih Mé staré dobré Vary, resp. Strašidla a krásné panny Zdeňka Šmída, přes pokus o popis jejich kompozice (zůstává však ovšem pouze při konstatování jejich základního rozčlenění do kapitol) po srovnávací oddíl postupující po variantních příbězích jednotlivých míst, kuriozit a osobností, oddíl, který ovšem nemůže než konstatovat rozdíly mezi Branaldovou beletrizovanou reportáží a Šmídovou historikou s dobrodružnými prvky. Autorka si vůbec nepoložila otázku vyprávěcího času ve vztahu k času vyprávění, resp. otázku tematizace času vůbec jako aktivního spoluhráče prostorové reprezentace, která jí, zdá se, leží nejvíce na mysli. Ani v tom ohledu se však nedostane dál než k opakovanému tvrzení o kouzlu Karlových Varů, jejich „romantickém ovzduší“ nebo – v samém závěru – o jejich tajemnosti. Jde přitom o příznaky, které by měla její práce problematizovat či alespoň ukázat jako významovou kvalitu jednotlivých textů a jejich zdrojů, nikoli jako reálnou vlastnost a priori.

Práce se bohužel opírá jen o minimální heuristiku – nevyužívá ani literaturu předmětu k dílu A. Branalda, ba ani tu o Z. Šmídovi měrou, kterou by si oba zasloužili, počítaje v to např. dobovou recepci Promenády s jelenem. Nevyužila ani možnosti prohlédnout si

Ústav české literatury a komparatistiky

diplomovou práci Z. Šmída Karlovy Vary a vznik provincie Deutschböhmen (1971). Seznam prostudované sekundární literatury, v němž nefiguruje Hamanova monografie o A. Branaldovi (1963) nebo stať M. Jungmanna ve sborníku k spisovatelovým šedesátinám (1970), je v tomto ohledu věru chudý a kromě dvou studií o Z. Šmídovi se omezuje na příručky. Jak ohlasy, tak odborná literatura by tu snad přece mohly pomoci v přesnější charakteristice vyprávěcích postupů a vyhnout se truismům (viz i dále).

Práce trpí formulačním naivismem (někdy dokonce zatíženým kolokviálními gramatickými jevy) a stylistickou neobratností, která někdy činí text obtížně srozumitelným:

„Promenáda s jelenem je netradičním průvodcem po Karlových Varech, jelikož návštěvníky neprovádí po městě skrze expresivně pojatá místa a historii“ (s. 11)

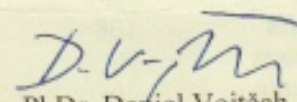
„Promenáda s jelenem ale není pouze o romantickém lázeňském prostředí.“ (14)

„Nejedná se jen o strohý popis budov, které najdete v Karlových Varech, ani o historii a pověsti, kterou [sic!] tajemné město oplývá, kniha nabízí vtipně podanou kombinaci toho všeho“ (15)

„Jak již podotkl Branald, Karlovy Vary, kteří touží po neuvěřitelných příbězích. Zdeněk Šmíd navazoval na tradici, kterou mohl vhodně využít, jelikož jeho autorský styl se zakládá na propojování historie s pověstmi a historkami“ (17) „Text tak využívá zpracovanost a propojenost fakt s pověstmi“ (tamt.)

„Propojuje [Z. Šmíd] svět vzpomínek se světem nadpřirozených událostí s takovou autorskou obratností, že by čtenář velmi rád uvěřil, že se s dědečkem trpaslíka skutečně potkal“ (18).

Práce tedy vcelku trpí především absencí kritického přístupu k materiálu a reflexe vlastního postupu. Naopak je jí možno přičíst k dobru zjevné angažmá v tématu a důležitosti charakteristiky jazyka obou autorů. Vznikala však v obtížných podmínkách, které se bezpochyby promítly do možností pravidelně konzultovat a rozšířit heuristickou přípravu jednak o relevantní prameny a literaturu, jednak o modelové práce, jež by mohly autorce pomoci ostřeji formulovat analyzovaný problém. Při srovnání s obvyklým standardem bakalářských prací možno konstatovat, že jde o text výrazně slabší, nicméně stále dostačující základním požadavkům kladeným na tento typ závěrečných prací. Navrhuji hodnotit ji jako dobrou.

Doc. PhDr. Daniel Vojtěch, Ph.D.

Praha 3. 2. 2021